

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marty Štolbové a soudkyň Mgr. Šárky Hájkové a Mgr. Aleny Zemkové ve věci

žalobkyně: **Ferratum Bank p.l.c.**, reg. číslo C 56251
sídlem ST Business Centre, The Strand 120, 1027 Gzira, Maltská republika
zastoupena advokátem JUDr. Pavlem Dejlem, Ph. D., LL.M.
sídlem Jungmannova 745/24, 110 00 Praha 1

za účasti: **P** **S**, narozena
bytem ,

o nahrazení rozhodnutí finančního arbitra, o odvolání žalobkyně proti rozsudku Okresního soudu v Kladně ze dne 15. 7. 2020, č. j. 17 C 9/2020-118,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně **se potvrzuje**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Odůvodnění:

1. Okresní soud v Kladně (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 15. 7. 2020, č. j. 17 C 9/2020-118, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhala, aby soud nahradil rozhodnutí finančního arbitra o námitkách ze dne 21. 1. 2020, č.j. FA/SR/SU/829/2018-52, a jemu předcházející nález finančního arbitra ze dne 8. 8. 2019, č.j. FA/SR/SU/829/2018-46, tak, že návrh další účastnice řízení, aby bylo určeno, že smlouva o revolvingovém úvěru ze dne 8. 9. 2017 uzavřená mezi

Shodu s prvopisem potvrzuje Nina Najerová

žalobkyní a účastníci řízení je neplatná a aby byla žalobkyni uložena povinnost zaplatit sankci ve výši 15 000 Kč, se zamítá (výrok I.), a rozhodl o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II.).

2. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že účastnice zahájila u finančního arbitra proti žalobkyni řízení o neplatnosti úvěrové smlouvy, uzavřené mezi ní a žalobkyní dne 8. 9. 2017. Nálezem finančního arbitra ze dne 8. 8. 2019, č.j. FA/SR/SU/829/2018-46, bylo určeno, že uvedená smlouva o revolvingovém úvěru je neplatná a žalobkyni byla uložena povinnost uhradit podle § 17a zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitroví, sankci ve výši 15 000 Kč. Z uvedeného nálezu finančního arbitra soud prvního stupně zjistil, že účastnice řízení vznesla námitku neplatnosti smlouvy o revolvingovém úvěru z důvodu porušení povinnosti dle § 86 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), neboť žalobkyně v rámci kontraktačního procesu řádně neposoudila úvěruschopnost účastnice řízení. Finanční arbitr při svém rozhodování vyšel ze zjištění, že žalobkyně tvrdila provedení lustrace účastnice v insolvenčním rejstříku, v centrální evidenci exekucí, registru OMEGA a INTRUM, dále vyšel z interního dokumentu žalobkyně, v němž zaznamenala informace sdělené účastnicí, a to její e-mailovou adresu, číslo občanského průkazu, místo narození, místo bydliště [REDAKCE], číslo účtu, zvolený způsob obdržení faktury, u položky měsíční příjem sdělenou částku 10 000 Kč, u položky měsíční výdaje částku 2 000 Kč, u položky jiný příjem částku 13 000 Kč. Tento skutkový stav finanční arbitr posuzoval podle § 86 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru a dovodil, že citované ustanovení ukládá žalobkyni při posouzení úvěruschopnosti vycházet nejen z prostých údajů od spotřebitele, ale z údajů ověřených příslušnými podklady. Dále uzavřel, že věřitel musí získat takové informace o příjmech a výdajích spotřebitele, aby souhrn těchto informací nevzbuzoval pochybnosti o tom, že bude spotřebitel schopen bez obtíží splácet spotřebitelský úvěr a v případě pochybností o správnosti informací získaných od spotřebitele je věřitel povinen tyto informace dále prověřit, a to především doložením potřebných podkladů od spotřebitele, nahlédnutím do dlužnických databází apod. S ohledem na uvedené dospěl finanční arbitr k závěru, že v posuzovaném případě žalobkyně nevycházela z informací od účastnice, které by byly podloženy, a že nebylo na úvaze žalobkyně, kterou z informací od účastnice může pokládat za dostatečnou i bez podložení doklady. Podle finančního arbitra nebylo prokázáno, že by žalobkyně po účastnici požadovala předložení dokladů k tvrzeným příjmům a výdajům, žalobkyně si tedy nemohla s odbornou péčí na základě shromážděných podkladů učinit obraz o finanční situaci účastnice. Finanční arbitr rovněž poukázal na neprůkaznost lustrace účastnice v registrech, jak se podával z interního dokumentu žalobkyně. Finanční arbitr zdůraznil, že údaje získané z veřejně přístupných rejstříků nejsou postaveny nad podklady předložené spotřebitelem. Dále uvedl, že splnění povinnosti žalobkyně bylo nezávislé na povinnosti účastnice podat žalobkyni pravdivé informace. S ohledem na uvedené posoudil smlouvu uzavřenou mezi žalobkyní a účastnicí jako neplatnou. Dále soud prvního stupně ze spisu finančního arbitra zjistil, že námitky žalobkyně proti nálezu finančního arbitra byly zamítnuty rozhodnutím o námitkách ze dne 21. 1. 2020, č.j. FA/SR/SU/829/2018-52, neboť finanční arbitr setrval na svých skutkových i právních závěrech.
3. Soud prvního stupně opětovně provedl důkaz listinami předloženými žalobkyní v řízení před finančním arbitrem, a doplnil dokazování čestným prohlášením zaměstnankyně žalobkyně o postupu žalobkyně při posuzování úvěruschopnosti klientů při uzavírání spotřebitelských úvěrů. Na základě tohoto dokazování uzavřel, že žaloba je nedůvodná a že nález finančního arbitra ve znění jeho rozhodnutí o námitkách je co do skutkových i právních názorů správný. Žalobkyně před poskytnutím revolvingového úvěru ve výši 35 000 Kč šetřila úvěruschopnost účastnice dotazníkovým způsobem, účastnice jí sdělila bez bližšího doplnění svůj pravidelný měsíční příjem ve výši 10 000 Kč, bez dalšího upřesnění příjem z jiného zdroje ve výši 13 000 Kč, bez bližší specifikace také pravidelné výdaje ve výši 2 000 Kč, žádné doklady k ověření těchto informací si žalobkyně od účastnice nevyžádala a spokojila se se zjištěným rozdílem mezi uvedenými příjmy a

výdaji. Nad to provedla žalobkyně lustraci účastnice v insolvenčním rejstříku, rejstříku exekucí, v registru inkasní společnosti vymáhající dluhy z nebankovních úvěrů, nezaplacených telekomunikačních poplatků, pojistného apod., kde ověřila, že účastnice nemá žádné dluhy po lhůtě splatnosti. Na základě uvedeného dospěl i soud prvního stupně ve shodě s finančním arbitrem k závěru, že žalobkyně nesplnila povinnost uloženou jí § 86 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru. V posuzovaném případě totiž žalobkyně nevyžadovala ověření informací sdělených účastnicí, spolehla se pouze na jí uváděné údaje. Pro posouzení úvěruschopnosti je však významný poznatek nejen o příjmové, popř. majetkové situaci účastnice, ale i informace o pravidelných výdajích, bez nichž nelze na schopnost a vůli přebíraný dluh splácet usuzovat. Soud prvního stupně rovněž odkázal na rozhodovací praxi Nejvyššího soudu i Ústavního soudu, důvodové zprávy jak k zákonu č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění do 30. 11. 2016, tak i k zákonu č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, a akcentoval, že obě právní úpravy ukládají poskytovatelům úvěru povinnost s odbornou péčí posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a to na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací získaných od spotřebitele, a teprve je-li to nezbytné, z veřejně přístupných, nebo jinak na základě souhlasu klienta zpřístupněných databází. Soud prvního stupně dále konstatoval, že povinnost uložená § 86 zákona o spotřebitelském úvěru je nezávislá na obecné povinnosti osob jednat ve vztazích poctivě a nepoškozovat druhé tak, jak ji zdůraznila žalobkyně, a nemůže se své povinnosti řádně posoudit úvěruschopnost zprostit s odkazem na povinnost účastnice jednat poctivě. Soud prvního stupně se dále vypořádal s odkazem žalobkyně na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 4 Tdo 238/2019, přičemž uvedl, že podle jeho názoru se nejedná o rozhodnutí přílehlavé, neboť Nejvyšší soud v předmětném rozhodnutí posuzoval naplnění skutkové podstaty přečinu úvěrového podvodu a výklad § 86 zákona o spotřebitelském úvěru provedl pouze z pozice popisu společenských následků porušení obecné povinnosti poctivého jednání klienta. Soud prvního stupně také konstatoval, že se nedomnívá, že by ochrana osobních údajů fyzických osob nastolená nařízením GDPR od konce května 2018 měla dopad do povinnosti poskytovatelů úvěru shromažďovat a vyhodnocovat údaje a podklady v nezbytném rozsahu získané od spotřebitelů ve smyslu další limitace možnosti žalobkyně vyžádat si informace o účastnici nad § 86 zákona o spotřebitelském úvěru; soud prvního stupně je toho názoru, že § 86 zákona o spotřebitelském úvěru je k nařízení GDPR ve vztahu speciality a má proto aplikační přednost. Nakonec uzavřel, že pro závěr, zda je smlouva o úvěru pro porušení povinnosti dle § 86 zákona o spotřebitelském úvěru neplatná dle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, je rozhodující právě splnění povinnosti dle § 86 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru, nikoli následný vývoj závazkového vztahu, a proto pro rozhodnutí ve věci nebylo podstatné prokazovat faktickou schopnost účastnice splácet dluh přejatý sjednanou smlouvou.

4. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně včasné odvolání. Uvedla, že účastnice se na žalobkyni obrátila se žádostí o poskytnutí malého revolvingového úvěru, žalobkyně si od ní před tím vyžádala za účelem posouzení její úvěruschopnosti informace o jejich příjmech a výdajích. Ačkoliv jejich vzájemný poměr nenaznačoval, že by účastnice nebyla schopna požadovaný úvěr splatit, prověřila si ji žalobkyně s ohledem na jejich poměrně nízkou výši pro jistotu i v dostupných externích databázích dlužníků. Žalobkyně považuje za nesprávný názor finančního arbitra i soudu prvního stupně, že poskytovatel úvěru je vždy a bez ohledu na skutkové okolnosti jednotlivé věci povinen nejen vyžádat si od žadatele o úvěr informace o jeho příjmech a výdajích, ale je povinen i požadovat, aby mu žadatelé o úvěr pravdivost jimi poskytnutých informací prokázali. Žalobkyně vychází z § 86 zákona o spotřebitelském úvěru a má za to, že splnila své povinnosti z něho vyplývající, neboť si od účastnice vyžádala informace o jejich příjmech a výdajích a tyto zhodnotila ve světle výše požadovaného úvěru. S ohledem na účastnicí sdělené údaje o příjmech a výdajích účastnice, které sice nenavštěvovaly tomu, že by účastnice nebyla schopná požadovaný úvěr splatit, ale jejich výše nebyla zcela standardní, si žalobkyně jejich výši u účastnice telefonicky ověřila a zkontrolovala, že účastnice není vedena v některé z externích databázích dlužníků. Žalobkyně tak má za to, že

postupovala při posouzení úvěruschopnosti účastnice pečlivě a v souladu s požadavky § 86 zákona o spotřebitelském úvěru. Pokud dospěla k závěru, že s ohledem na povahu a výši úvěru, na výši příjmů a výdajů účastnice a na negativní výsledek lustrace v databázích dlužníků, zde nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti účastnice úvěr splácet, nebyla povinna, a dokonce ani oprávněna, požadovat po účastnici jakékoli další informace, natož doklady a listiny, neboť takové informace nebyly pro posouzení úvěruschopnosti účastnice ani nezbytné, ani přiměřené ve smyslu § 86 zákona o spotřebitelském úvěru. Pokud by jejich poskytnutí po účastnici žalobkyně požadovala, je přesvědčena, že by se dopustila přestupku podle § 153 odst. 1 písm. l) bod 2 zákona o spotřebitelském úvěru. Žalobkyně má za to, že podklady v podobě výpisů z bankovního účtu, výplatních pásek či pracovních smluv obsahují nad rámec informací o výši příjmů či výdajů žadatele o úvěr celou řadu dalších informací, a to informací citlivých a osobních. Právo žádat předložení takových údajů a informací by mohlo poskytovateli úvěru svědčit snad jen v situaci, kdy by spotřebitel žádal o úvěr v nadstandardní výši nebo v situaci, kdy by se jím poskytnuté údaje o jeho příjmech a výdajích významně vymykaly obvyklým poměrům, což v případě účastnice neplatilo. Žalobkyně dále poukázala na to, že soud prvního stupně nezohlednil zákonné povinnosti účastnice, zejména povinnost zakotvenou v § 6 odst. 1 o. z., tedy že každý má povinnost jednat v právním styku poctivě. Stejně tak soud prvního stupně podle žalobkyně nezohlednil zásadu vyplývající z § 7 o. z., podle níž se má za to, že ten, kdo jednal určitým způsobem, jednal poctivě. Žalobkyně tedy byla oprávněna očekávat, že vůči ní účastnice postupuje poctivě a že jí sdělila správné údaje o svých příjmech a výdajích. Žalobkyně je přesvědčena, že účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele není ověření, zda žadatel splnil řádně svou povinnost sdělit poskytovateli v rámci žádosti o úvěr pravdivé informace, ale profesionální zhodnocení informací poskytnutých žadatelem o úvěr z hlediska jeho možnosti a schopnosti požadovaný úvěr splatit. Žalobkyně v odvolání rovněž uvedla, že nesouhlasí s interpretací rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2019, sp.zn. 4 Tdo 238/2019, rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci Consumer Finance (C-449/13) a ve věci OPR-Finance s.r.o. (C-679/18), jak ji ve svém rozhodnutí použil soud prvního stupně. Nakonec žalobkyně upozornila, že návrh, který účastnice podala u finančního arbitra, opírala nikoliv o tvrzení, že by nebyla schopná úvěr splácet, tedy že by žalobkyně správně neposoudila její úvěruschopnost, ale o tvrzení, že žalobkyně údajně pochybila, pokud při sjednávání smlouvy o úvěru nepožadovala vedle informací o příjmech a výdajích také důkazy prokazující, že jí účastnice poskytla informace pravdivé. V této souvislosti upozornila na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 20 Cdo 1704/2019.

5. Účastnice se k odvolání nevyjádřila.
6. Krajský soud v Praze, jako soud odvolací, přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně v napadené části a řízení, jež mu předcházelo, podle § 212 o. s. ř. ve spojení s § 212a odst. 1, odst. 5 o. s. ř. a odvolání žalobkyně neshledal důvodným.
7. Podle § 101 odst. 3 o. s. ř. odvolací soud věc projednal a rozhodl o odvolání žalobkyně při jednání bez účasti účastnice, která se k jednání odvolacího soudu nedostavila, ač byla řádně a včas předvolána. Účastnice prostřednictvím e-mailu sdělila dne 10. 3. 2021 odvolacímu soudu, že se jednání nemůže zúčastnit, neboť u jejího přítele byla prokázána nákaza Covid-19 a ona se musí objednat na testování, o odročení jednání však nepožádala.
8. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, na která pro stručnost odkazuje. Odvolací soud se rovněž ztotožňuje s právním posouzením věci soudem prvního stupně.
9. Podle § 75 zákona o spotřebitelském úvěru je poskytovatel povinen provozovat svou činnost s odbornou péčí.

10. Podle § 76 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru poskytovatel jedná čestně, transparentně a zohledňuje práva a zájmy spotřebitele.
11. Co se rozumí odbornou péčí, stanoví § 2 odst. 1 písm. p) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění ke dni uzavření smlouvy. Jde o takovou úroveň zvláštních dovedností a péče, kterou lze od podnikatele ve vztahu ke spotřebiteli „rozumně očekávat a která odpovídá poctivým obchodním praktikám nebo obecným zásadám dobré víry v oblasti jeho činnosti.“
12. Podle § 87 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti v tříleté promlčecí lhůtě běžící ode dne uzavření smlouvy. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem.
13. Podle § 86 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru poskytovatel před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo změnou závazku z takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru posoudí úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací získaných od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet.
14. Podle § 86 odst. 2 zákona o spotřebitelském úvěru poskytovatel při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele posuzuje zejména schopnost spotřebitele splácet sjednané pravidelné splátky spotřebitelského úvěru, a to na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a způsobu plnění dosavadních dluhů. Hodnotu majetku přitom zohledňuje tehdy, jestliže ze smlouvy o spotřebitelském úvěru vyplývá, že spotřebitelský úvěr má být částečně nebo úplně splacen výnosem z prodeje majetku spotřebitele, nikoli pravidelnými splátkami, nebo jestliže z finanční situace spotřebitele vyplývá, že bude schopen splácet spotřebitelský úvěr bez ohledu na své příjmy.
15. Odvolací soud zde připomíná, že české spotřebitelské právo je mimo jiné částečně transponovanou směrnicí č. 93/13/EHS a ve vztahu ke spotřebitelskému úvěru pak transponovanou směrnicí č. 2008/48/ES. Článek 8 směrnice č. 2008/48/ES ve svém odst. 1 stanoví, že členské státy zajistí, aby před uzavřením úvěrové smlouvy věřitel posoudil úvěruschopnost spotřebitele na základě dostatečných informací získaných případně od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, na základě vyhledávání v příslušné databázi. Členské státy, jejichž právní předpisy vyžadují, aby věřitelé posoudili úvěruschopnost spotřebitelů na základě vyhledávání v příslušné databázi, mohou tento požadavek zachovat. Podle článku 23 uvedené směrnice členské státy stanoví pravidla pro sankce za porušení vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice a přijmou veškerá nezbytná opatření k zajištění jejich uplatňování. Stanovené sankce musí být „účinné, přiměřené a odrazující.“
16. V případě porušení povinnosti posouzení úvěruschopnosti spotřebitele není neplatnost za těchto okolností uzavřené úvěrové smlouvy stanovena jen na ochranu úvěru neschopného spotřebitele, ale také společnosti jako celku, neboť předchází negativním sociálním důsledkům předlužení a insolvence v podobě pádu spotřebitele a osob na něm závislých do veřejné sociální sítě, narušení rodinných a sociálních vztahů atd. V neposlední řadě chrání i věřitele, v jehož zájmu je, aby byl úvěr řádně splácen, aby toho byl zavázaný spotřebitel schopen. Řádné splnění povinnosti odborného posouzení úvěruschopnosti spotřebitele tak chrání i pozici samotných věřitelů, neboť odborné posouzení úvěruschopnosti spotřebitele při žádosti o další úvěr snižuje riziko věřitelů, kteří témuž spotřebiteli poskytli úvěry či jiné služby již dříve (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2018, sp. zn. 33 Cdo 2178/2018).

17. Veřejnoprávní souvislosti porušení povinnosti poskytovatele úvěru dostatečně zjišťovat poměry spotřebitele (kdy se poskytovatel dopouští správního deliktu, pokud nepostupuje s odbornou péčí) byly nedávno připomenuty i v rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 26. 2. 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/18. V uvedeném nálezu Ústavní soud při zdůraznění významu a důležitosti předmětné povinnosti poskytovatele zabývat se úvěruschopností spotřebitele dospěl k závěru, že obecné soudy by měly poskytovatele úvěrů vést k přesvědčivému zkoumání toho, zda (budoucí) dlužník nebude mít zjevný problém svůj úvěr splatit.
18. V projednávané věci má i odvolací soud za to, že úvěruschopnost účastnice nebyla řádně a s náležitou odbornou péčí posouzena. Žalobkyně, jak vyplývá z provedených důkazů, provedla lustraci účastnice v insolvenčním rejstříku, v centrální evidenci exekucí, registru OMEGA a INTRUM a provedla její hodnocení dle účastnicí poskytnutých údajů o příjmech a výdajích. Nijak účastnicí uváděné údaje neověřovala, využila pouze telefonát s účastnicí, příjmy účastnice ani její výdaje, byť je podle vlastního vyjádření nepovažovala za zcela standardní, nepožadovala po účastnicí doložit, a to přes to, že pokud jde o výdaje, účastnice uvedla, že činí pouze 2 000 Kč měsíčně. Tato částka podle odvolacího soudu neodpovídá ani případnému racionálnímu odhadu výdajů spotřebitele na jeho běžnou spotřebu, který by v rámci odborné péče bylo možné rozumně očekávat; přesto žalobkyně nevyžadovala od účastnice ani doplnění informací např. o tom, že účastnice nemusí platit žádné náklady spojené s bydlením, dopravou atd., nebo její vysvětlení k uvedeným údajům.
19. Odvolací soud s ohledem na popsany skutkový stav věci uzavřel, shodně jako soud prvního stupně a předtím finanční arbitr, že v daném případě nebyla povinnost žalobkyně řádně, s odbornou péčí, posoudit úvěruschopnost účastnice (jako spotřebitelky) na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a prověřených informací, splněna. Odvolací soud podotýká, že součástí odborné péče poskytovatele úvěru je taková obezřetnost, která ho vede k nespolehání se jen na údaje tvrzené žadatelem o úvěr, ale i k prověření (požadavku na doložení) těchto tvrzení (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 4. 2015, sp.zn. 1 As 30/2015). Tento závěr není podle odvolacího soudu v rozporu ani s rozsudkem Soudního dvora ze dne 18. 12. 2004 ve věci C-449/13, CA Consumer Finance proti Ingrid Bakkaus a dalším, ve kterém bylo uvedeno, že směrnice 2008/48/ES neukládá poskytovatelům úvěru provádět systematicky kontrolu pravdivosti informací poskytnutých spotřebitelem, v závislosti na okolnostech každého jednotlivého případu se poskytovatel úvěru může buď spokojit s informacemi, které mu poskytne spotřebitel, anebo může dospět k názoru, že je nezbytné, aby tyto informace byly potvrzeny pomocí dalších údajů. Současně zde bylo rovněž uvedeno, že poskytovatel úvěru musí zvážit, zda jsou získané informace dostatečné pro posouzení úvěruschopnosti spotřebitele, přičemž dostatečnost uvedených informací se může lišit podle okolností, za nichž dojde k uzavření úvěrové smlouvy, podle osobní situace spotřebitele, ale nelze vyloučit možnost, aby poskytovatel úvěru zohlednil případné dříve získané znalosti o finanční situaci zájemce o úvěr. Avšak pouhá ničím nepodložená prohlášení spotřebitele nemohou být sama o sobě kvalifikována jako dostatečná, nejsou-li podepřena žádnými doklady.
20. Poskytovatel úvěru činí předmětné posouzení úvěruschopnosti zejména na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele, a dále způsobu plnění dosavadních dluhů. K tomuto porovnání však reálně vzhledem k nedostatku podkladů, zejména k výdajům účastnice, jak bylo uvedeno shora, v daném případě nemohlo dojít. Odvolací soud si je vědom, že citovaný § 86 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru je normou s relativně neurčitou hypotézou a zákon nestanoví taxativní výčet postupů, které musí být ze strany věřitele naplněny. Výklad dané normy by neměl vést k nereálným požadavkům kladeným na věřitele v souvislosti s povinnostmi zde uloženou. Nicméně, pokud má být zachován smysl a účel dané úpravy, není toto odborné posouzení možné bez skutečného

zjištění nejen příjmů a dosavadního dluhového zatížení klienta (ve fázi vymáhání či insolvence), ale i alespoň základních, pravidelných a nezbytných výdajů, které lze u každého spotřebitele předpokládat (požadavek takového shromáždění podkladů, včetně prověřování informací, které žadatel o úvěr poskytne, tak, aby věřitel byl schopný získat objektivní obraz o finanční situaci žadatele o úvěr, nakonec potvrzuje i Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 20. 3. 2019, sp.zn. 4 Tdo 238/2019, na které ve své argumentaci odkazovala jak žalobkyně, tak soud prvního stupně). Žalobkyně se však v tomto konkrétním případě při dalším posouzení informací spokojila pouze s tvrzením účastnice a její lustrací v externích databázích. Podle odvolacího soudu pak v této souvislosti neobstojí námitka žalobkyně, že víc než tvrzení účastnice a lustrace v externích databázích nebylo podle žalobkyně s ohledem na výši poskytnutého úvěru třeba, neboť účastnice požádala pouze o úvěr malého rozsahu; v tomto směru je i podle odvolacího soudu podstatné, jaký byl celý rozsah závazku účastnice vyplývající ze smlouvy, a zde je nutné připomenout, že při plném čerpání revolvingového úvěru se účastnice zavázala uhradit žalobkyni do roka částku 96 459,54 Kč (nejednalo se tedy o závazek v rozsahu několika málo tisíc korun).

21. Stejně tak je nutné uvést, pokud jde o námitku žalobkyně, že by vyžadováním dalších informací od účastnice ohledně jejích příjmů a výdajů v rámci zkoumání její úvěruschopnosti, došlo k porušení § 84 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru ze strany žalobkyně, že tuto její argumentaci odvolací soud neshledává správnou. Podle tohoto ustanovení je poskytovatel úvěru povinen zveřejnit nebo spotřebiteli sdělit, jaké informace a doklady pro jejich ověření musí spotřebitel poskytovateli poskytnout za účelem posouzení jeho úvěruschopnosti. Podle § 84 odst. 2 věta druhá a třetí zákona o spotřebitelském úvěru, pokud je to k posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nezbytné, poskytnuté informace je spotřebitel poskytovateli na jeho žádost vysvětlit, popřípadě doplnit. Tyto informace je za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele poskytovatel povinen ověřit způsobem přiměřeným dané situaci, je-li to nutné též použitím nezávisle ověřitelných údajů.
22. Je samozřejmě složité stanovit jednotnou sadu požadovaných údajů, neboť tyto mohou být u každého spotřebitele jiné, a rozsah požadovaných informací lze definitivně stanovit až v okamžiku, kdy již spotřebitel určitou část informací poskytne. „V kontextu širokého uvážení, které přiznává poskytovateli úvěru Soudní dvůr ve věci C-449/13, CA Consumer Finance proti Ingrid Bakkaus a dalším, ohledně volby prostředků posouzení úvěruschopnosti, je tak obtížné si představit, že by určitý údaj mohl být považován a priori za zbytečný či nepřiměřený. ... Z hlediska posouzení úvěruschopnosti a poskytnutí rady mohou být potřebné i citlivé osobní údaje například o zdravotním stavu spotřebitele.“ (viz Slanina, J., Jemelka, L., Vetešník, P., Wachtlová, L., Flídr, J., Zákon o spotřebitelském úvěru, Komentář, Praha: C.H.Beck, 2017, s. 416 – 421). Posouzení a určení konkrétního rozsahu posuzovaných informací je na poskytovateli úvěru a požadavkem vyplývajícím z § 75 zákona o spotřebitelském úvěru je, aby při tom postupoval s odbornou péčí. Na stejném místě pak autoři komentáře uvádějí příklad, že Nejvyšší správní soud Litevské republiky se zabýval otázkou, zda je možné v kontextu směrnice 2008/48/ES a směrnice 95/46 (o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů) vytvořit závazný seznam údajů, které vůbec mohou být použity pro posouzení úvěruschopnosti, a využití jiných údajů vyloučit. Odpověděl na tuto otázku záporně a uznal, že i údaje ze sociálních sítí jako Facebook mohou být pro posuzování úvěruschopnosti spotřebitele použity v závislosti na posouzení poskytovatele (rozsudek ve věci A-408-858/2016). Vyžadování dalších informací od účastnice, které by vedly k vysvětlení jejích příjmů a výdajů a tedy směřovaly k ověření její úvěruschopnosti, tak nemohou s § 84 zákona o spotřebitelském úvěru kolidovat, pokud poskytovatel úvěru postupuje s odbornou péčí a považuje to pro posouzení úvěruschopnosti za nezbytné; toto ustanovení ostatně s žádostí poskytovatele úvěru o další vysvětlení a doplnění i s ověřením spotřebitelem poskytnutých informací počítá a předpokládá je. Současně je nutno uvést, že z uvedeného § 84 zákona o spotřebitelském úvěru vyplývá i povinnost poskytovatel úvěru informovat spotřebitele o potenciálním následku neposkytnutí informací, tedy že v důsledku

nemožnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele nebude moci být úvěr poskytnut. Spotřebitel pak má možnost zvážit potenciální zásah do svého soukromí.

23. Odvolací soud dále doplňuje, k odvolací námitce žalobkyně, že odkaz soudu prvního stupně na rozhodnutí Soudního dvora EU ze dne 5. 3. 2020 ve věci C-679/18 v souvislosti s vývojem právní úpravy spotřebitelských úvěrů ve vztahu k ochraně osobních údajů není zcela příslušný, neboť toto rozhodnutí skutečně primárně řešilo otázku, zda články 8 a 23 směrnice 2008/48/ES musí být vykládány v tom smyslu, že vnitrostátnímu soudu ukládají, aby z úřední povinnosti zkoumal, zda došlo k porušení předsmmluvní povinnosti věřitele stanovené v článku 8 této směrnice, tj. povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a vyvodil důsledky, které z porušení této povinnosti vyplývají ve vnitrostátním právu, za podmínky, že sankce splňují požadavky tohoto článku 23. Lze však souhlasit s tím, že se Soudní dvůr přihlásil i po účinnosti Nařízení (EU) 2016/679 (GDPR) k aplikovatelnosti rozhodnutí ze dne 18. 12. 2014 ve věci C-449/13, CA Consumer Finance proti Ingrid Bakkaus a dalším.
24. Dále je nutné uvést, že pokud jde o Nařízení o GDPR, v době sjednání závazku s účastníci nebylo dosud účinné (podle čl. 99 odst. 2 se nařízení použije až od 25. 5. 2018), nicméně toto nařízení zachovává stejné základní zásady zpracování osobních údajů, jako předchozí směrnice 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, pokud jde o zásady korektnosti a zákonnosti, účelového omezení, přesnosti, omezení uložení a odpovědnosti. Nařízení o GDPR doplnilo výslovně zásadu transparentnosti, integrity a důvěrnosti, ale i tyto bylo možné z předchozí úpravy dovodit. Samozřejmě pak směrnice 95/46/ES pracovala i se zásadou minimalizace údajů, které se dovolává žalobkyně; článek 5 odst. 1 písm. c) Nařízení o GDPR uvádí, že osobní údaje musí být přiměřené, relevantní a omezené na nezbytný rozsah ve vztahu k účelu, pro který jsou zpracovávány („minimalizace údajů“); článek 6 odst. 1 písm. c) směrnice 95/46/ES stanovil, že osobní údaje musejí být přiměřené, podstatné a nepřesahující míru s ohledem na účely, pro které jsou shromažďovány a/nebo dále zpracovávány; podobně § 5 odst. 1 písm. d) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, stanovil, že správce je povinen shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu. S ohledem na uvedené je tak zřejmé, že zásady ochrany osobních údajů musely být zohledňovány již předchozí praxí a povinnost posuzovat úvěruschopnost spotřebitele s nimi nekolidovala a nebyla zpochybněna ani rozhodováním soudů.
25. Nakonec je nutné uvést, neboť to žalobkyně namítala, že důslednost žalobkyně při posuzování údajů poskytnutých spotřebiteli je nutná i za situace, kdy tito prohlásí, že jimi uvedené údaje jsou „pravdivé a úplné“. Přípravou obecného formuláře prohlášení spotřebitele se totiž poskytovatel úvěru své povinnosti nezprostí a nemůže se následně odvolávat jen na nepoctivost spotřebitele ve smyslu § 6 o. z..
26. V tomto směru odvolací soud dále doplňuje, že za správný považuje závěr soudu prvního stupně o tom, že neplatnost úvěrové smlouvy (přičemž soudní praxe již dovodila, že se jedná o neplatnost absolutní) je důsledkem porušení povinnosti uložené § 86 zákona o spotřebitelském úvěru, tedy toho, že poskytovatel úvěru řádně a s odbornou péčí neposoudil úvěruschopnost spotřebitele, a není pro ni rozhodující následný vývoj závazkového vztahu. Skutečnost, že je spotřebitel schopen úvěr splácet i bez řádného posouzení jeho úvěruschopnosti poskytovatelem (případně že svou solventnost nerozporuje), nemůže mít zpětně vliv na posuzování splnění zákonné povinnosti s odbornou péčí posoudit úvěruschopnost klienta před poskytnutím úvěru a její porušení ospravedlnit. V tomto směru je pak třeba doplnit, pokud se žalobkyně odvolávala na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2019, sp.zn. 20 Cdo 1704/2019, že uvedené rozhodnutí vycházelo z jiného skutkového stavu; dovolací soud v tomto případě uzavřel, že oprávněná vycházela při posuzování úvěruschopnosti povinné z jejího prohlášení o příjmech a výdajích, dále z informací

v katastru nemovitostí, z insolvenčního rejstříku a z Centrální evidence exekucí, dále zohlednila dosavadní bezproblémovou platební morálku povinné z jiného jejich vzájemného smluvního vztahu, zohlednila, že na majetek povinné je nařízena exekuce a neshledala tuto skutečnost jako bránící v poskytnutí dalšího úvěru (zápůjčky) povinné. Z opatrnosti však požadovala dalšího spoluvydlužitele a podle odůvodnění rozhodnutí i po něm požadovala údaje o jeho příjmech a výdajích. Na základě uvedených okolností pak dovolací soud uzavřel, že oprávněná doložila, že schopnost povinné splácet dluh ověřila, byť již nevycházela z dalších informačních zdrojů, a právě v této souvislosti dovolací soud upozornil na to, že samotná povinná v průběhu řízení svou solventnost nerozporovala. V nyní posuzované věci však soud prvního stupně i soud odvolací dospěly k závěru, že žalobkyně řádně úvěruschopnost účastnice nezkoumala a své povinnosti vyplývající ze zákona o spotřebitelském úvěru nedostála.

27. S ohledem na shora uvedené odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný podle § 219 o. s. ř. potvrdil, a to včetně správného výroku o náhradě nákladů řízení.
28. O nákladech odvolacího řízení rozhodl odvolací soud podle § 151 odst. 1, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., když žalobkyně nebyla v odvolacím řízení s uplatňováním svého práva úspěšná, účastnici, která by měla právo na náhradu nákladů odvolacího řízení, však podle obsahu spisu žádné náklady řízení nevznikly. Proto odvolací soud rozhodl tak, že v odvolacím řízení žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je přípustné dovolání, které lze podat ve lhůtě dvou měsíců ode dne doručení jeho písemného vyhotovení k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím Okresního soudu v Kladně za předpokladu, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání lze podat pouze z důvodů, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolání nelze podat z důvodu vad podle § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř.

Dovolání není přípustné jen proti výrokům o nákladech řízení.

Praha 11. března 2021

JUDr. Martina Štolbová v. r.
předsedkyně senátu